

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ
ЛІНГВІСТИКИ**
[CURRENT ISSUES IN LINGUISTIC COMMUNICATIONS]

УДК 811.134.2'25(045)

Стаття надійшла до редакції [Article received] – 18.08.2023 р.

Фінансування [Financing] – самофінансування [self-financing]

Перевірено на плагіат [Checked for plagiarism] – 21.08.2023 р.

Оригінальність тексту [The originality of the text] – 92.26 %

<http://doi.org/10.17721/2663-6530.2023.44.13>

**ФОНОВІ ЗНАННЯ В МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ НОСІЇВ
ІСПАНСЬКОЇ І УКРАЇНСЬКОЇ МОВ**

Поліна Михайлівна Бокова (м. Київ, Україна)

linabokova1954@gmail.com

кандидат філологічних наук, доцент, доцент
кафедри романської і новогрецької філології
Київський національний лінгвістичний університет
(Міністерство освіти і науки України)
03680, м. Київ, вулиця Велика Васильківська, 73

В статті розглядається феномен фонових знань, їх місце і роль в процесі міжкультурної комунікації. Сучасний етап розвитку світової спільноти відкриває нові можливості культурної і міжкультурної комунікації, яка сьогодні трактується як спілкування між представниками різних культур, передбачає взаєморозуміння учасників комунікативного акту, що належать до різних національних культур. Також зазначається, що між представниками різних культур і носіями різних мов існує певна кількість проблем, що безпосередньо пов'язані з найважливішим компонентом міжкультурної комунікації, який включає мови і культури які беруть участь в цьому процесі. Культура є сукупністю матеріальних і духовних цінностей накопичених в тій чи іншій національній спільноті які відсутні в іншій або суттєво відрізняються від них, складають національний соціокультурний фонд, що знаходить своє відображення в мові. Фонові знання розглядаються як соціокультурні відомості, які є характерними для певної нації, засвоєні масою її представників і відображені в мові даної національної спільноти. Вони є ключовим компонентом нашого сприйняття, фактично випереджають знання про предмет і допомагають отримати

(Актуальні питання комунікативної лінгвістики [Aktual'ni pytannja komunikatyvnoi' lingvistyky])

Фонові знання в міжкультурній комунікації носіїв іспанської і української мов (Українською) [Fonovi znannia v mizhkulturnii komunikatsii nosiiv ispanskoi i ukrainiskoi mov]

© Бокова П. М. [Bokova P. M.], linabokova1954@gmail.com

про нього нову інформацію і слугують фактором подолання лінгвокультурного бар'єру в міжкультурній комунікації. Таким чином, фонові знання представлені як сукупність уявлень про те, що складає реальний фон, на якому розгортається картина життя іншої країни, іншого народу.

Ключові слова: фонові знання, міжкультурна комунікація, культурі, ключовий компонент, соціокультурний, лінгвокультурний.

BACKGROUND KNOWLEDGE IN INTERCULTURAL COMMUNICATION OF MEDIA SPANISH AND UKRAINIAN LANGUAGES

Polina M. Bokova (Kyiv, Ukraine)

linabokova1954@gmail.com

Ph.D (Philology), Associate Professor of the
Department of Romance and Modern Greek Philology and Translation
Kyiv National Linguistic University
(Ministry of Education and Science of Ukraine)
73, Velyka Vasylkivska Street, Kyiv, 03680, Ukraine

The article examines the phenomenon of background knowledge, its place and role in the process of intercultural communication. The current stage of development of the world community opens up new opportunities for cultural and intercultural communication, which today is interpreted as communication between representatives of different cultures, involves mutual understanding of the participants of the communicative act belonging to different national cultures. It is also noted that there are a certain number of problems between representatives of different cultures and speakers of different languages, which are directly related to the most important component of intercultural communication, which includes the languages and cultures involved in this process. Culture is a set of material and spiritual values accumulated in one or another national community that are absent in another or significantly different from them, make up the national socio-cultural fund, which is reflected in the language. Background knowledge is considered as socio-cultural information that is characteristic of a certain nation, learned by the mass of its representatives and reflected in the language of this national community. They are a key component of our perception, they actually precede knowledge about the subject and help to obtain new information about it, and serve as a factor in overcoming the linguistic and cultural barrier in intercultural communication. Thus, background knowledge is presented as a set of ideas about what

(Current issues in linguistic communications [Aktual'ni pytannja komunikatyvnoi' lingvistyky])

Background Knowledge in Intercultural Communication of Media Spanish and Ukrainian Languages (in Ukrainian)

[Fonovi znannia v mizhkulturnii komunikatsii nosiiv ispanskoi i ukrainiskoi mov]

© Bokova P. M. [Bokova P. M.], linabokova1954@gmail.com

makes up the real background against which the picture of the life of another country, another people unfolds.

Key words: background knowledge, intercultural communication, culture, key component, sociocultural, linguistic and cultural.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день процес глобалізації охопив різні сфери громадського життя суспільства і розвивається він надзвичайно швидко, але й стикається з величезною кількістю перешкод і обмежень з боку держави, з недовірою до влади, з некомпетентністю і волюнтаризмом. Одним із шляхів подолання існуючих труднощів є налагодження ефективної системи комунікації між різними суспільними групами і владою. Ця система повинна бути заснована на принципах рівного доступу до необхідної інформації, прямого спілкування між собою, колективного прийняття рішень і ефективної роботи. До цього потрібно додати, що різнобічні міжнародні контакти на всіх рівнях показали, що успіх у будь-якій сфері міжнародної діяльності багато в чому залежить від ступеня підготовки в галузі міжкультурної комунікації. У кожній країні з року в рік зростає кількість людей, що мають економічні, політичні, гуманітарні контакти поза межами своєї культури. Основним об'єктом міжкультурної комунікації є фонові знання, притаманні членам етнічної та мовної спільноти. Вважається, що загальні знання та регіональні відомості дозволяють учасникам комунікації розуміти один одного, але тільки володіння фоновими країнознавчими знаннями дозволяють досягти повного взаєморозуміння.

Результатом нових політико-економічних відносин стало збільшення прямих контактів між людьми на міжособистісному рівні, в побуті, в неформальних стосунках. Стаючи учасниками будь-якого виду міжкультурних контактів, люди взаємодіють із представниками інших культур, що найчастіше істотно відрізняються один від одного. Відмінності в мовах, національній кухні, одязі, нормах суспільної поведінки, відношення до виконуваної роботи найчастіше роблять ці контакти важкими, інколи неможливими. Але це лише поодинокі проблеми міжкультурних контактів. Основні причини їхніх невдач знаходяться поза межами видимих розбіжностей. Вони – у різному у світовідчутті, тобто іншому відношенні до світу і до інших людей. Головна перешкода, що заважає успішному вирішенню цієї проблеми, полягає в тому, що ми сприймаємо інші культури крізь призму своєї власної, тому наші спостереження і висновки обмежені її рамками. На жаль, ми не розуміємо

(Актуальні питання комунікативної лінгвістики [Aktual'ni pytannja komunikatyvnoi' lingvistyky])

Фонові знання в міжкультурній комунікації носіїв іспанської і української мов (Українською) [Fonovi znannia v mizhkulturnii komunikatsii nosiiv ispanskoi i ukrainskoi mov]

© Боква П. М. [Bokova P. M.], linabokova1954@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

значення слів, вчинків, дій, що не характерні для нас самих. Наш етноцентризм не тільки заважає міжкультурній комунікації, але його ще і важко розпізнати, тому що це несвідомий процес. Звідси напрашується висновок, що ефективна міжкультурна комунікація не може виникнути сама по собі, їй необхідно цілеспрямовано навчатися. Все вищезазначене і зумовило **актуальність** даної статті.

Об'єктом статті є культурні особливості іспанського і українського народів, взаємозв'язок мови та етнічних особливостей людей.

Метою даної статті є аналіз впливу сукупності історичних, кліматичних і релігійних чинників Іспанії та України, що формувались тривалий період часу протягом становлення їх культур і знайшли своє відображення в мові.

Лінгвістів насамперед цікавить, як саме відбувається процес комунікації; що в мовному повідомленні сигналізує про наявність міжкультурної взаємодії; що саме характеризує повідомлення, якими обмінюються представники різних культур; у яких комунікативних контекстах це проявляється; як саме відбувається нерозуміння, неповне розуміння, які мовні особливості і механізми дозволяють або не дозволяють. Мова – це дзеркало навколишнього світу, яка відображає дійсність і створює свою картину світу, специфічну й унікальну для кожної мови і, відповідно, народу, етнічної групи, мовного колективу, що користується даною мовою як засобом спілкування. Подолання мовленевого бар'єру недостатньо для забезпечення ефективності спілкування між представниками різних культур. Для цього потрібно подолати бар'єр культурний. Існують так звані національно – специфічні компоненти культур, тобто саме те, що і створює проблеми міжкультурної комунікації. Мова – дзеркало культури, в ній відображається не тільки реальний світ, що оточує людину, не тільки реальні умови його життя, але і суспільна самосвідомість народу, його менталітет, національний характер, спосіб життя, традиції, звичаї, мораль, система цінностей, світовідчуття, бачення світу. Мова – скарбничка культури. Вона зберігає культурні цінності – у лексиці, у граматиці, в ідіоматиці, у прислів'ях, приказках, у фольклорі, у художній і науковій літературі, у формах письмового й усного мовлення [1].

Мова – передавач, носій культури, її знаряддя і інструмент, вона передає скарби національної культури з покоління в покоління та формує особистість людини, носія мови, через нав'язані йому мовою і закладені в мові бачення світу, менталітет, відношення до людей тощо, тобто через культуру народу, що

(Current issues in linguistic communications [Aktual'ni pytannja komunikatyvnoi' lingvistyky])

Background Knowledge in Intercultural Communication of Media Spanish and Ukrainian Languages (in Ukrainian)

[Fonovi znannia v mizhkulturnii komunikatsii nosiiv ispanskoi i ukrainiskoi mov]

© Bokova P. M. [Bokova P. M.], linabokova1954@gmail.com

користується даною мовою як засобом спілкування. У той же час компонент культури є не просто якась культурна інформація, що повідомляється мовою. Це невід'ємна властивість мови, властива всім її рівням і всім галузям.

Для того аби зрозуміти всю складність врахування фонових знань спочатку окреслимо що таке культура, як вона формується та впливає на поведінку, традиції, звички і, навіть, мову різних народів. Існує багато визначень культури. Визначити культуру надзвичайно складно, бо це поняття має дуже широке значення. Слово "культура" походить від латинського «cultura» і в перекладі означає обробіток, вирощування, догляд. Цей термін "культура" у початковому його тлумаченні не позначав якогось особливого предмета, стану або змісту. Він був пов'язаний з уявленням про дію, зусилля, спрямовані на зміну чогось і тому вживався з певним доповненням, позначаючи завжди культуру чогось: культуру духу, культуру розуму тощо. Пізніше культуру стали розуміти як "людяність", що виділяє людину з природи, варварського стану. Культура стала мірою того, що відрізняє римлянина від варвара, цивілізовану людину від дикуна, природне від неприродного (тобто штучного). Світ культури, будь-який її предмет або явище сприймаються як результат діяльності людей, спрямований на обробку, перетворення того, що дано безпосередньо природою. В такому розумінні культура виступає як міра співвідношення природного і позаприродного (створеного штучно), віддалення людини від природи.

Традиційно розрізняють два основні напрямки культури – матеріальний і духовний – відповідно до двох головних сфер людської діяльності – матеріальної і духовної. Матеріальна культура охоплює всю сферу виробничої діяльності людства та її результати: як знаряддя праці, житло, предмети повсякденного побуту, одяг, будівельні споруди, засоби зв'язку, пам'ятники і монументи тощо. Духовна культура стосується області свідомості, пізнання, моралі, виховання, освіти, науки, мистецтва, літератури та інших сторін духовної діяльності людини. Сюди також належать релігія і міфологія, світоглядні, політичні, моральні та інші уявлення людей. Між матеріальною і духовною культурою існує тісна органічна єдність. Наведемо декілька прикладів: **українська хата** – збірна назва різних типів хат, поширених на території України. В українській мові хатами називають будівлі з різних матеріалів – рублені, мазані або глинобитні, а також цегляні та кам'яні. Залежно від матеріалу і способу побудови хати можуть вживатися

(Актуальні питання комунікативної лінгвістики [Aktual'ni pytannja komunikatyvnoi' lingvistyky])

Фонові знання в міжкультурній комунікації носіїв іспанської і української мов (Українською) [Fonovi znannia v mizhkulturnii komunikatsii nosiiv ispanskoi i ukrainiskoi mov]

© Боківа П. М. [Bokova P. M.], linabokova1954@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

уточнюючі назви: *цегляна, кам'яна, мазанка, хворостянка, ліплянка, глинянка, саманка, колиба*.

В українській мові існує багато прислів'їв та приказок саме с українською хатою, що і досі залишаються в культурі і традиціях українців. Наприклад:

- *Добри вечір (вам) у хату* – усталена форма вітання, яку вживають, заходячи до хати ввечері.
- *Моя хата скраю (моя хата скраю, я нічого не знаю)* – мене це не стосується, це не моя справа.
- *Виносити сміття з хати* – розголошувати що-небудь неприємне (сварки, неполадки тощо).
- *Хоч з хати тікай* – нема сили терпіти щось; нестерпно.

Завдяки теплому клімату, гарному рельєфу (близько 60 % сільськогосподарських угідь є рівнинними) та наявності великих площ чорнозему (третина світових запасів), в Україні надзвичайно сприятливі умови для сільськогосподарського виробництва. Україна вважається найродючішою землею у світі, таких ґрунтів як тут немає у жодній країні. Завдяки цьому тут так сильно розвинений сільськогосподарський сектор. Недарма українців вважають хліборобським народом, відтак і традиційна українська культура ґрунтується на цінностях хліборобської праці та шануванні хліба.

До речі любов до хліба відобразилася й у традиційному меню українців, яке у всіх районах України в основному складалося з хлібних страв і борошняних виробів. Це і традиційні вареники, галушки, гречаники, сочники, шулики, потапці, присканці, млинчики, і обрядові – коровай, корочун, лежень, мандрики, паска, гуски, шишки. Доповненням до борошняних страв для наших предків були риба, ягоди, молоко та молокопродукти, олії, рідше – м'ясо. У щоденному побуті м'ясо використовували переважно у вигляді сала та смальцю, а ковбаси й інші м'ясні продукти можна було побачити на столі лише святкового дня – ними ласували зрідка. Так як традиційні страви це страви в основному повсякденні, то готуватися вони мали легко та швидко, не потребуючи багато часу. Відтак, українська народна кухня взяла свій початок від простих у приготуванні сільських страв, основою яких є злакові та овочі, такі як картопля, капуста, буряк та гриби. Тому й традиційна кухня українців багата великим розмаїттям овочевих страв. Це – і борщ, і капуста, і голубці, і квашена капуста, і солоні огірки, і гарбузова каша.

(Current issues in linguistic communications [Aktual'ni pytannja komunikatyvnoi' lingvistyky])

Background Knowledge in Intercultural Communication of Media Spanish and Ukrainian Languages (in Ukrainian)

[Fonovi znannia v mizhkulturnii komunikatsii nosiiv ispanskoi i ukrainskoi mov]

© Bokova P. M. [Bokova P. M.], linabokova1954@gmail.com

Оскільки в Україні домашнім вогнищем здавана була вариста піч, то наші предки готували переважно варену, тушковану й печену їжу. Навіть чумаки, які возили сіль з Криму й Приазов'я, та запорозькі козаки у походах робили у землі тимчасову пічечку – кабицю і готували в ній традиційні страви – куліш і кашу, лемішку й галушки. Навіть з упольованої дичини переважно варили юшку, а не смажили її на розжарі. Як бачимо на стиль та побут життя українців багато в чому посприяв клімат, це звісно залишило і помітний слід в українській мові, де ми можемо знайти такі слова-реалії як хата, мазанка, борщ, сало, куліш, галушки тощо, та відповідно пов'язані з цим прислів'я, що відображають характер і темперамент українців. Наприклад: *Яка тишениця, така й паляниця. Без солі, без хліба немає обіду. Легкого хліба захотів. Дав бог хліб, як зубів не стало. З неба хліб не падає. Працює, як чорний віл. Хочеш їсти калачі – не сиди на печі.*

Як без діла сидіти, то можна одубіти.

Тепер для порівняння розглянемо Королівство Іспанія. Іспанія розташована на південному заході Європи. Країна знаходиться на перетині важливих морських і повітряних шляхів, що зв'язують Європу з Африканським і Американським континентами. Значна частина країни вкрита плоскогір'ями і гірськими хребтами, навколо яких розміщуються рівнини і низовини. Ліси займають тільки 10 % території Іспанії. Іспанія є однією з найтепліших держав в Південній Європі. Для Іспанії характерні дуже глибокі внутрішні кліматичні відмінності, і вона тільки умовно може бути цілком віднесена до середземноморської кліматичної області. Галузь залишається відсталим сектором іспанської економіки. Вона все ще малопродуктивна і переважно екстенсивна. Головною галуззю є землеробство. Вирощують зернові (ячмінь, пшениця, кукурудза, рис), бобові, картоплю, цукрові буряки, бавовник, тютюн, а також овочі та фрукти помірних і субтропічних широт. Як правило, для зернових, крім рису, використовують богарні землі, врожайність їх низька. Під рис та інші цінні культури відводять зрошувані площі. Врожайність рису дуже висока і його експортують у країни Європи. Недарма в національній кухні Іспанії можна знайти багато страв з рису наприклад *paella*, *caldero* (це страва з рису та риби, що має яскраво виражений смак, характерний для регіону Мурсії), *bajoques farcides* (перці, фаршировані рисом є стравою, головним інгредієнтом якої є перець (зазвичай червоний), типовий для валенсійської кухні), *arroz con bogavante*, *Arroz brut* тощо. Також Іспанія відома як експортер томатів, цибулі, мигдалю тощо. До речі ще однією традиційною

(Актуальні питання комунікативної лінгвістики [Aktual'ni pytannja komunikatyvnoi' lingvistyky])

Фонові знання в міжкультурній комунікації носіїв іспанської і української мов (Українською) [Fonovi znannia v mizhkulturnii komunikatsii nosiiv ispaniskoi i ukrainiskoi mov]

© Боківа П. М. [Bokova P. M.], linabokova1954@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

стравою Іспанії є *гаспачо*, томатний прохолодний суп і такий напій як *орчата* є також традиційним напоєм, що готується з мигдалю дуже популярним як серед жителів так і відвідувачів Іспанії. Особливе місце в світі Іспанія посідає як виробник винограду, оливок і цитрусових (апельсини, мандарини і лимони). Як і в інших країнах Середземномор'я, ці культури з'явилися в Іспанії ще в часи Стародавньої Греції і Стародавнього Риму. Давайте тепер прослідкуємо як клімат вплинув на формування культури Іспанії. Будинки тісно побудовані один до одного, глиняні пофарбовані усі в білий колір, деякі мають внутрішній двір. Вони пов'язані зі змішаними греко-римськими і арабськими традиціями. Їх будують з пісковика, цегли або сирцю на фундаменті з великих кам'яних брил. А ще вони дуже щільно прилягають один до одного бо це обумовлено спекою Іспанії, така побудова створює тінь на вулицях аби сховатись від спекотного сонця, адже саме на Півдні Іспанії немає такої кількості дерев як в Україні, які б загородили їх своєю тінню спекотного дня. Середземноморський клімат країни має великий вплив на формування темпераменту іспанців та їх менталітет. Спека влітку не спонукає до роботи, а вечірня прохолода, навпаки, запрошує вийти на свіже повітря, щоб насолодитися життям, саме тому в Іспанії існує таке явище як *сієста* (пообідній короткий відпочинок, притаманний багатьом народам спекотного клімату), а нічне життя іспанців є дуже насиченим, тут навіть існує так звана традиція *ir de copas* або *ir de tapas*, що означає піти випити або піти поїсти *tapas* в різних барах Іспанії, яких дуже багато і які починають відкриватись з 8 години вечора, як тільки спаде спека. Як і в інших країнах, чим південь далі, тим менше метушні у місцевих жителів. Іноді створюється враження, що іспанці не думають про те, що буде завтра, насолоджуючись кожною миттю свого життя.

Історія є одним з визначних чинників формування тієї чи іншої культури народу, його характеру, менталітету та самобутніх особливостей. Саме власне з історії і починається зародження культури як такої. Загальновідомим є той факт, що іспанці є нащадками *кельтіберов*, *вестготів*, *іберів*, *кельтів*, *фінікійців*, *римлян* і *греків*. Розмовляють іспанською, каталонською, баскською, галісійською, астурійською, арагонською і гасконською мовами. У самій Іспанії іспанцем називають громадянина Іспанії, самі жителі країни не вважають себе єдиною спільністю. У країні сильно домінує регіональна самосвідомість, причому не тільки у каталонців, галісійців і басків, які є самостійними народами, а й у інших. Історія Іспанії дуже насичена подіями, і звісно визначити і прослідкувати усі

(Current issues in linguistic communications [Aktual'ni pytannja komunikatyvnoi' lingvistyky])

Background Knowledge in Intercultural Communication of Media Spanish and Ukrainian Languages (in Ukrainian)

[Fonovi znannia v mizhkulturnii komunikatsii nosiiv ispanskoi i ukrainiskoi mov]

© Bokova P. M. [Bokova P. M.], linabokova1954@gmail.com

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

впливи з боку різних культур і країн дуже складно. Але серед усіх культур, що залишили помітний слід в історії Іспанії і на культурі її народу можна детально розглянути наступні три, а саме, період панування римлян в Іспанії, правління арабів і диктатура Франко. До захоплення території Іспанії римлянами півострів населяли різні племена, що мали свої звички і мови. Найпоширенішими мовами були кельтська (індоєвропейського походження), іберійська (північно-африканського походження) і баскська (невідомого походження). Усі ці мови мирно співіснували одна з одною і з іншими менш поширеними мовами, середземноморського походження, наприклад мовами фінікійців і тартесів. У 2 столітті до н.е. території Іспанії захопили римляни і розпочався процес романізації півострова, тобто насадження римської культури, звичаїв, законів, способу життя і звісно ж мови, а саме латини. Процес завоювання Іспанії зайняв багато століть, як і процес романізації населення. З часом латинська мова стала домінуючою мовою півострова майже на всій території Іспанії, окрім країни Басків, їм вдалося зберегти свою мову. Хоча прероманські мови зникли під натиском латини, латин все-таки також зазнала деяких лінгвістичних змін зі сторони цих мов. Наприклад, втрата початкового приголосного *F-* або відсутність фонему */v/*, зміна звуку */kt/ > /ch/* (*Nocte=noche*) кельтського походження, закінчення на *-asco* (*reñasco, borrasca*) тощо. Іншим визначальним фактором формування іспанської мови було саме те, що римляни, які прийшли завойовувати Іспанію, розмовляли на так званій *latin vulgar*, тобто це була проста мова народу, військових, торговців, що сама по собі відрізнялася від класичної латини, мови культу і письма. Звідси і зародився фундамент іспанської мови як такої, яка протягом наступних століть змінювалась і корегувалась аж до сьогодні.

Проте не тільки мова глибоко викорінилася на цьому півострові, а і сама культура римських народів, що витіснила і в деяких випадках змішалась з культурами тих племен, що населяли територію Іспанії. У 8 столітті з півдня майже весь півострів захоплюють араби и бербери. Вплив арабської мови на іспанську мову також залишив помітний слід, особливо воно відбилося на лексиці мови. Так, зараз в іспанській мові можна зустріти спеціальні терміни для слів, які проникли в ідіоми Іберійського півострова з початком мусульманського вторгнення: *арабізми* (*arabismos*) і *берберізми* (*barbarismos*). Цікаво відзначити, що загальна картина впливу мусульманської економіки на Іспанію підтверджується вивченням арабських запозичень в сучасній іспанській мові.

(Актуальні питання комунікативної лінгвістики [Aktual'ni pytannja komunikatyvnoi' lingvistyky])

Фонові знання в міжкультурній комунікації носіїв іспанської і української мов (Українською) [Fonovi znannia v mizhkulturnii komunikatsii nosiiv ispanskoi i ukrainiskoi mov]

© Бокова П. М. [Bokova P. M.], linabokova1954@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

Число їх дуже велике, але особливо важливо відзначити сфери застосування цієї лексики. Араби розвивали викладання, організовували школи і бібліотеки. Грамотність населення було в рази вище, ніж в християнській Європі. Все більше було перекладів з арабської мови на латинську. Спочатку інтерес привертала твори по алхімії, математики, астрономії, медицині і філософії, але не була обійдена і арабська художня проза. Протягом багатьох століть Андалусія грала роль передавача культури, сполучної ланки між арабо-мусульманським регіоном і Європою. Цьому сприяло химерне змішання мов і діалектів в Андалусії. Мовою книжкової культури тут була літературна арабська мова, доступна лише освіченим людям. Як друга літературна мова в Іспанії продовжувала існувати латина. Запозичення з арабської мови спостерігаються в основному в сфері лексики, так як до появи арабів місцева мова вже сформувалася. Щоб вказати на походження людини, від арабського залишився суфікс *-í* (*ceutí, marroquí*), також він є і у деяких іменників (*jabalí* – кабан, *maravedí, baladí* – дріб'язковий). У сучасній іспанській мові цей суфікс з'являється в етнонімах мусульманського світу: *Bagdad – bagdadí, Iraq – iraquí, los iraquíes, Iran – iraní, los iraníes, Beirut – beirutí, Quwait – quwatí. Вузуки hala* (*¡hala!* Використовувалося для підганяння коней), *ojalá* (букв. Якщо побажає Аллах), *guay, ya* також прийшли з арабської. Арабська мова виступала часто як мова-посередник. І через неї були запозичені: з санскриту – *ajedrez* (*шахи*); з перської – *jazmín, narranja, azul, escarlata*; з грецького – *arroz, alambique, alquímia, alcázar*, тощо. Більшість запозичень (*préstamos*) прийшло через мосарабов (християни, які не прийняли іслам) і двомовних маврів і євреїв. Арабізми часто були сусідами зі словами латинського походження, але при цьому арабізми зараз складають частину книжкової лексики. *alcázar-palacio, aljofer – perla, alfaquí – sabio doctor, ajorca – brazaletes*. Спостерігається цікава тенденція в запозиченні арабських слів: при запозиченні відбувається зниження моральної оцінки, а іноді навіть і зовсім зміна значення: *alguacil* – араб. помічник халіфа, еміра = прем'єр-міністр; ісп. – начальник округу, судовий виконавець; *adalid* – араб. воєначальник, командир, вождь; ісп. – голова політичної партії. Інші запозичення з арабської мови: запозичення пов'язані з торгівлею, грошовими одиницями, заходами ваги та обсягу: *aduana* – митниця, *almacén* – магазин, *almacenar* – запасати (ся), *сеса* – монетний двір, *maravedí* – мараведі, грошова одиниця, *arroba* – 400 гр, + так говорять про огрядних жінок, + так називається значок @.

(Current issues in linguistic communications [Aktual'ni pytannja komunikatyvnoi' lingvistyky])

Background Knowledge in Intercultural Communication of Media Spanish and Ukrainian Languages (in Ukrainian)

[Fonovi znannia v mizhkulturnii komunikatsii nosiiv ispanskoi i ukrainiskoi mov]

© Bokova P. M. [Bokova P. M.], linabokova1954@gmail.com

військові терміни: *adalid* – військовий начальник, командир, вождь; *algérez* – офіцер-прапорносець, поручик; *atalaya* – дозорна башта; *zaga* – ар'єргард (*quedarse a la zaga* - відставати).

Управління та судочинство: *alcalde* – градоначальник, губернатор; *alguacil* – судовий виконавець; *albacea* – виконувач духівниці; *albala* – заг. або приватний документ, який має нотаріальну силу; *alboroque* – премія, комісія; *alcabala* – податок на торгові операції.

сільськогосподарські терміни: *asequia* – зрошувальний канал, *alfalfa* – люцерна, *algodón* – бавовна, *alubia* – квасоля, *azafrán* – шафран.

Ремесла і ремісничі виробы: *albañil* – муляр, *alfiler* – шпилька (*no cabe un alfiler* – яблуку ніде впасти), *jarra* (о) – глиняний глечик, *alfarero* – гончар, *taza* – чашка.

Населені пункти, житла, одяг, будинок, начиння: *alcázar* – палац, *aldea* – село, *arrabal* – передмісті, *alcoba* – спальня, *azotea* – дах, *azulejo* – декоративна плитка, *zaguán* – сіни.

Наукові і технічні терміни: *algebra* – алгебра, *algoritmo* – алгоритм, *guarismo* – арабські цифри і просто цифри, *cero* – нуль, *cifra* – цифра, *alquimia* – алхімія, *alcohol* – алкоголь, *elixir* – еліксир. *Арабізми в топоніміці:* Granada, Almería, Valencia, Alicante, Málaga,. А також: *Alcalá*, *Alcántara* (міст), *Alhambra* (червоний), *Gibraltar* (гора таріка), *Guadalajara* (кам'яна річка), *Gualdalquivir* (велика річка), *Guadiana* (річка Анни), *Guadalupe* (вовча річка), *Medina* (міста).

Іспанія – країна контрастів, історичний фактор сильно вплинув на формування її культури і на світогляд людей, будучи в Іспанії іноземцям слід знати такі тонкощі іспанського світогляду, інакше це може призвести до конфліктів, і не завжди мова йде про переклад з однієї мови на іншу, варто бути обізнаним в тонкощах психології даного народу і його історичного спадку.

Висновки. Отже, зрозуміти сутність культури можна лише через призму діяльності людини, суспільства, народів, що населяють нашу планету. Культура не існує поза людиною. Її виникнення обумовлено тим, що людина постійно шукає сенсу свого життя та діяльності. Разом з цим, не існує ані суспільства, ні соціальної групи, ні людини без культури чи поза нею. В культурі розкривається духовний світ людини, її сутність, тобто: здібності, потреби, світогляд, знання, вміння, соціальні почуття, національний характер тощо. Будь-яка людина в процесі свого життя оволодіває тією культурою, яка була створена її

(Актуальні питання комунікативної лінгвістики [Aktual'ni pytannja komunikatyvnoi' lingvistyky])

Фонові знання в міжкультурній комунікації носіїв іспанської і української мов (Українською) [Fonovi znannia v mizhkulturnii komunikatsii nosiiv ispanskoi i ukrainskoi mov]

© Боква П. М. [Bokova P. M.], linabokova1954@gmail.com

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://semantics.knu.ua/index.php/prblmsemantics>

попередниками. Разом з тим вона вносить свій вклад в культуру суспільства, оскільки результати її трудової діяльності мають культурне значення. За створеними в ту чи іншу епоху цінностями можна судити про рівень культури даної епохи. Культура має власні закони розвитку і функціонування. Істотні зміни, що відбуваються в культурі, не завжди можна пояснити соціальними причинами. Сучасна культурологічна наука, наприклад, і досі чітко не пояснила того факту, що культура не переставала розвиватися в найкритичніші періоди тієї чи іншої епохи. Іспанія і Україна є двома країнами з особливою різноманітною культурою, яка відрізняється в залежності від регіону, досить складно чітко виділити якийсь один певний вид поведінки, традиції чи риси характеру притаманних всім українцям чи іспанцям, але саме ця різноманітність традицій і робить наші країни такими привабливими, містичними, культурно різними та своєрідними. Враховуючи все вищезазначене ми бачимо наскільки непростим є питання відбору інформації з категорії історичних, географічних і соціально-політичних фонових знань і саме тому відбір фонових знань бажано проводити на підставі вивчення та аналізу «зважених» фонових знань, тобто тих, які мають властивості загальної поширеності. Тому, набування фонових знань в конкретній мові має бути одним з основних аспектів формування міжкультурної компетенції, оскільки вони є носієм культурної спадщини, традицій цілого народу.

Перспективи подальших наукових розвідок. Перспективним, на нашу думку, може бути питання розробки засобів передачі та систематизації фонових знань за тематичною ознакою.

Література:

1. Карасева, Ю. А. «Отражение национально-культурной специфики в художественном тексте (на материале испаноязычной литературы).» Современные научные исследования и инновации (2012), <http://vweb.snauka.ru/issues/2012/02/7920>.
2. Манакін, В. М. *Мова і міжкультурна комунікація* (Київ: Академія, 2012), 288.

References:

1. Karazeva, Y. A. «Otrazhenie natsionalno kulturnoi spetzhifiki v hudozhestvennom texte (na materiale ispanoyazichnoi literaturi).» Sovremenie nauchnie isledovania i inovatsii (2012), <http://vweb.snauka.ru/issues/2012/02/7920>.
2. Manakin, V. M. *Mova s mizhkulturna komunikatsia* (Kyiv: Akademia, 2012), 288.

(Current issues in linguistic communications [Aktual'ni pytannja komunikatyvnoi' lingvistyky])

Background Knowledge in Intercultural Communication of Media Spanish and Ukrainian Languages (in Ukrainian)**[Fonovi znannia v mizhkulturnii komunikatsii nosiiv ispanskoi i ukraïnskoi mov]**© Bokova P. M. [Bokova P. M.], linabokova1954@gmail.com